

Nas Suresi'nin Sözdizimi Üzerinde Bir Deneme

Emin Osman Uygur

Ph.D. Candidate Dept. of Oriental Philology

Int. Burch University eminosmanuygurr@gmail.com

Prof. Dr. Abdullah Demir

ANKA Academic Research Institute

abdullahdemir2755@gmail.com

Özet

Nas suresi altı ayet olup Felak suresi ile birlikte Muavvizeteyn olarak isimlendirilir. Muavvizeteyn her türlü kötülükten Allah'a sığınmayı anlatan iki sure anlamındadır. Bu iki surenin isimlerinden Mukaşkışetan ise şirk ve nifak hastalığından uzak olmaya vesile olanlar demektir. İhlas suresi ile birlikte bu iki sure Muavvizat olarak isimlendirilir. Nas suresinin Mekke döneminde mi yoksa Medine döneminde mi indirildiği konusunda farklı görüşler olsa da surenin içeriği ve üslubu Mekki olduğu görüşünü kuvvetlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nas, Felak, İhlas, Muavvizeteyn, Mukaşkışetan, vesvese

An Essay on the Syntax of Surah Nas

Summary

Surah An-Nas has six verses and is called Muavvizeteyn together with Surah Felak. Muavvizeteyn means two suras describing taking refuge in Allah from all kinds of evil. Mukaşkışetan, one of the names of these two suras, means those who are instrumental in staying away from polytheism and hypocrisy. Together

with the Surah Ihlas, these two suras are called Muavvizat. Although there are different opinions about whether the Surah An-Nas was revealed in the Meccan or Medina period, the content and style of the surah strengthens the view that it is Meccan.

Keywords: An-Nas, Falaq, İhlas, Muavvizeteyn, Makaşkışetan, delusion

Giriş

Nas suresinin faziletine dair pek çok rivayet vardır. İhlas ve Felak sureleri ile ortak isimleri olan Muavvizat'ın Kuran'ın üçte birine denk geldiği, şifa verdiği, koruyucu olduğu, yatmadan önce ve her namazdan sonra okunması gerektiği ifade edilir. Hz. Aişe'den gelen bir hadise göre Resulullah (sav) hastalandığında ve gece uyumadan önce İhlas, Felak ve Nas surelerini üç defa okuyup avuçlarına üfler ve elleriyle bütün vücudunu sıvazladı. (Buhârî, “Fezâ'ilü'l-Şur'ân”, 14; Ebû Dâvûd, “Edeb”, 98, Tirmizi, Dua 21)

Nas suresinin Hz. Peygamber (sav)'e Lebid b. A'sam'ın sihir yapması üzerine nazil olduğu bildirilmiştir. Sihir her dönemde insanların dikkatini çeken bir konu olmuştur. Kuran-ı Kerim sihirle ilgili olarak, Hz. Musa'ya karşı mücadele eden Firavun'un sihirbazlarından (A'râf, 7/109-126; Yunus, 10/77-82; Tâ Hâ, 20/57-73 ve Şu'ara, 26/34-37), Hz. Musa'nın kavminden olan Samiri'den (Taha, 20/85-97), Hz. Süleyman dönemindeki Harut ve Marut'dan (Bakara, 2/102) bahsetmektedir.

Felak ve Nas sureleri cin ve insanlardan olan şeytanların vesveselerinden, şerlerinden koruyan manevi kalkanlardır. Felak suresi afaki anlamda, Nas suresi ise enfüsi anlamda sığınmadan bahseder. Bir hadis-i şerifte Allah Resülü (sav) Ebu Zer'e “Cin ve insan şeytanlarından Allah'a sığınmasını emretmiş ve cinlerden olduğu gibi insanlardan da şeytanlar bulunduğunu haber vermiştir. (Nesani, İstiaze 48) Başka bir hadiste ise “Şeytan, insanın vücudunda kanın dolaştığı gibi dolaşır.” (Buhari, İtikaf 11; Müslim, Selam 23-25) denilmektedir.

Kuran'ın Fatih suresi ile başlayıp Nas suresi ile sona ermesi arasında da ilginç bağlantılar vardır. Fatih suresinde Rahman ve Rahim, din gününün sahibi Allah Teala'ya hamd ve senadan sonra, kul şöyle der: Ey Allahım, ancak sana ibadet eder ve ancak senden yardım dilerim, bana doğru yolu göster. Allah Teala da doğru yol olarak bütün Kuran'ı gösterdikten sonra şöyle seslenmesini

emreder: “Mahlukatın her çeşidinin fitne ve şerrinden sana sığınırım. Özellikle cin ve insanlardan vesvese veren şeytanlara karşı. Çünkü doğru yoldan saptıran en büyük engel onlardır.”

Nas Suresi Söz Dizimi

Nas suresinin kelime dizimindeki harika anlam bağlantıları ve seslerdeki müthiş uyum, Kur'an'ın eşsiz belagatına bir misaldir. Suredeki “s” ünsüzünün sekiz kelimede on defa tekrar edilmesi vesvese tehlikesine yapılan vurguyu gösterir. İlk üç ayette geçen rab, melik ve ilah kelimelerindeki sıralama ise asıl maksada farklı açılardan vurgu yapar. Bu, vesvesenin temel hedefi olan fitne, fesat, kargaşa, ayrıştırma, inançta şüpheye düşürme faaliyetlerine karşı set oluşturma olarak düşünülebilir.

Sure, temel olarak kalbe atılan vesveselerden korunmayı anlatmaktadır. Beş cümlede anlatılan konunun üç farklı adımı vardır. Neden sonuç ilişkisi içinde sondan başlanırsa; önce vesvese işini yapanları görme, fark etme gelir. Sonra vesveseyi, propagandayı, demagojiyi, yalanı, algıyı fark etme ve en sonunda da bunlardan korunmak için Allah'a yönelme gelir. Vesvese günümüzde konuşmaya, yazıya veya görsellere bağlı geniş kapsamlı bir icraat olarak devam etmektedir. Bunun karşısında “De, söyle, anlat” emri ile yine farklı argümanlar kullanarak bir savunma ve tedbir alma faaliyeti gelmektedir. Bu emirde insanları imandan uzaklaştırmaya, ayrıştırmaya, ötekileştirip dağınık hale getirmeye yönelik faaliyet içinde olan güçlerin yaptığı dezenformasyonlara ve yönlendirmelere karşı olumlu, mantıklı ve doğru bir duruş sergilemeye teşvik vardır. Buna *salih amel* ya da günümüz ifadesi ile *müspet hareket* denir.

De ki şeklinde tercüme edilen “Kul” fiili söylemek, ileri sürmek, müdafaa etmek, taraftarı olmak, konuşmak, dile getirmek anlamlarına gelen “kâle” fiilinden emirdir. Âyet öncelikle iman eden her mümin için Allah'a dua ve sığınma anlamında bir gereklilik ve süreklilik içeriyor. Sonra da anlat, söyle, ifade et, dile getir anlamları ile başkaları için bir hakikatin izah edilmesini emrediyor. 20. Yüzyıl başlarında Bediüzzaman Hazretlerinin Kur'an hakkındaki iftiralar karşısında hemen kaleme sarılıp Kur'an-ı Kerim'in sönmez ve söndürülemez bir hakikat olduğunu bütün dünyaya ispat etme gayreti bu anlamada güzel bir misaldir.

Ayette Nas kelimesi beş defa tekrar ediliyor. Bu, tehlikenin bütün insanlık boyutunda cereyan edeceğine işaret olabilir. Buna karşılık surede sadece iki fiil kullanılmıştır. Biri *sığınma* diğeri de *vesvese verme*. Demek insanlık için çok tehlikeli bir düşmanlık var. Bu, insanı ilk zamandan sevmeyen şeytanın ve onun insan kavminden avenelerinin düşmanlığıdır ve temeli haset ve kibir olan bu düşmanlık ancak kıyamet ile son bulacaktır.

Önce üç aşamada dikkat çekiliyor sonra şerirlerin şerrinden Allah'a sığınılıyor. Ayet doğrudan "Allah" ismine izafe ile "Kul eûzu billahi" diye başlayabilirdi ama üç farklı kelime ile Allah'a sığınma ifade edilmiş. Bu üç farklı kelime farklı anlam tabakalarını düşünmeye teşvik eder:

İlk anlam şu olabilir: Gerçekte rab olarak, melik olarak ve ilah olarak sadece Allah tanınmadığı takdirde bu vesveselerden, şerlerden uzak kalınamaz. Bu yüzden bu üç kelime hayatın içinde tavır ve tutumlar itibarı ile insanın nerede durduğunu açıkça göstermesi açısından önemlidir. 2.Rab kelimesi Tevrat söylemini, melik kelimesi İncil söylemini ve ilah kelimesi ise Kur'an söylemini hatırlatır. Buna göre toplumlara ve onların anlayışlarına göre bir tutum sergilenebilir. 3.Rab yetiştirmeyi, korumayı, terbiyeyi; melik adaleti, mülkiyeti; ilah ise uluhiyet hakikatini ve dolayısı ile ubudiyeti gösterir. 4.İnsanların rabbi dünya meydanını, melik ve ilah ise ahireti nazara verir, çünkü rubûbiyet bu âleme dair icraatları ile bilinir, melik ve ilah olma ise tam anlamı ile ahirette idrak edilir. Dolayısı ile ilk aşamada dünya adına sığınılan durum ikinci ve üçüncü aşamalarda ahiret çizgisinde cereyan eder, oraya bakar.

5.Rab, melik ve ilah kelimeleri insanlık âleminde, insanları üç aşamada aldatanlara da işaret eder. İlk aşamada iyi görünür, rubûbiyet sıfatları ile belirir. Güzel işler yapıyor görünür, insanların teveccühünü kazanır. Bundan istifade ile meliklik durumuna geçer, mülkler edinir, hakimiyet tesis eder. Bu arada vesvese faaliyetleri durmadan devam eder. Sonra da uluhiyet iddia eder. Gerçek şeytanlık da burada gizli olur. Gerçekte vesvesesinden, yalanından, aldatmasından Allah'a sığınılacak olanlar bunlardır.

Ayrıca bu kadar yoğun vesvesenin her yerde olması da mümkün değildir. Bu ancak bir toplumun, sistemin ya da devletin yönetimi ile ilgili birimlerde veya bunlara karşı oluşan güçlerde olabilir. Hem tehlikeli olması da bu gibi yerlere bağlıdır.

Nihayet ilahlık iddia edenler; çok vesvese veren, kendini gizleyen, akıl karıştıran, Allah'a imana muhalif görünmeyen ama gerçekte muhalif işler yapan Hannas ismini alırlar. Onlarda şerden başka

bir şey bulunmaz, Allah'ın ahkamı konusunda kafaları karıştırırlar. Dindar, insancıl görünürler ancak kararları hep aldatici ve siyasi olur. Ama işlerini haktan görünerek yaptıkları için insanların ekseri onları anlamaz, şerlerinden emin olamaz. Mesela o kadar çok ve cesurca yalan söylerler ki artık insanlar doğruya inanmaz hale gelirler. Şer işleri güzel gösterirler, insanların kalplerine de bunu kabul ettirirler. Yani insanların idrakleri, iman ettiklerini söylese de kalpleri artık çok değişmiştir, ama farkında bile değillerdir. İnsanlar kulaklarından kalplerine doğru sürekli üflenen fısıltılar nedeni ile kendilerine gelme imkânı bulamazlar çünkü onlar artık bu işten zevk alır hale gelmişlerdir.

Sığınma kelimesi, ciddi bir tehlikeyi ve saldırıyı ve nihayet korunmayı işaret eder. Korunma ise sadece Allah'a iltica ile mümkün olacaktır. Bu açıdan rab, melik ve ilah kelimelerine bir daha bakılabilir.

İnsanların Rabbi Allah Teâlâ'dır.

Rab kelimesi bir sonsuz merhametle birlikte ikaz ve cezayı da işaret eder. Bu mümin için ilk aşamadır. Yani bir merhametli Rab var ve O'nun ihtarları da var ki kul yanlışla meyletmesin. İfade sadece insi ve cinni şeytanların vesveselerine karşı dikkatli olun şeklinde gelebilirdi. Bu da maksadı ifade için yeterdi. Ancak asıl maksat yönü Allah'a çevirmek olduğu için sadece tehlikeyi göstermek yeterli olmuyor. Rab olmak, benzer ve eşit varlıklar arasında mümkün değildir. Yani insanlardan rab olmaz. Ayrıca büyük küçük her canlının ihtiyacını bilmeyen de rab olamaz. Bu kısım, nimetleri fark etmeyi ve nimetleri veren eli görmeyi işaret eder.

İnsanların meliki de Allah Teâlâ'dır.

Dünya ve kâinat mekân olarak bir Melik'in emrindedir. O Melik din gününün de Melik'idir. Bu insan üzerinde başka bir gücün olmadığını gösteren bir ifadedir. Mülk, malik ve melik kelimelerine bağlı olarak düşünülünce insan *memluk* olur. Bu durumda emirlerin yerine getirilmesi gerekir. Sığınma ve ardından gelecek olan korunma bu emirlere itaate bağlıdır. Hem Melik, kâinat gibi bir muhteşem saray bina etmiştir. Dünya sofrasında misafirlerine sınırsız ikramlar etmiştir. Bu kısım, nimetleri veren elin ne kadar güçlü ve ne kadar zengin olduğunu gösterir.

İnsanların ilahı da Allah Teâlâ'dır.

Uluhiyet makamına sığınmayı gösterir. Rububiyet makamı mecaz olarak insanlarda bulunur. Malikiyet de mecaz olarak vardır. Ancak ilahlık mecaz olarak da olamaz. İlahlık iddia eden yalan söylemiş, iftira etmiş, inkâr etmiş olur. Çünkü hiçbir insan uykusuz, yemeksiz, ihtiyaçsız yaşayamaz ve böyle olanlar da ilah olamaz. O halde rubûbiyet makamında insanlar yanlış yapabilirler, çocukları, nesilleri yanlış yönlendirebilirler. Malikiyet makamındaki yöneticiler de yanlış yaparak insanlara kötü örneklik edebilirler. İlahlık iddiasında olanlar veya kendilerini ilah gibi telakki edenlerin tehlikesi en büyüktür. Firavun misalinde olduğu gibi onlar peşlerindeki binler belki milyonlarla geri dönüşü olmayan felakete giderler.

Sonuç

Felak suresi ile birlikte Nas suresi cin ve insan şeytanlarının vesveselerinden Allah'a sığınmak gerektiğini anlatmaktadır. Cin ve insan şeytanları tarafından verilen vesveseler bireysel olabileceği gibi toplu da olabilir. Vesvesenin etkisinin fazla olması, özellikle gizli gizli yapılmasından da kaynaklanmaktadır. Nas suresinin başından Allah Teala'nın Rab, Melik ve İlah isimleri zikredilmektedir. Bu üç ismin insan ve varlık üzerindeki farklı tecellileri ve bu tecellilerin dereceleri vardır.

Kaynaklar

Râgıb el-İsfahânî, *el-Müfredât*, “hns”, “vss” md.leri.

Lisânü'l- Arab, “avz”, “kşş” md.leri.

M. F. Abdülbâkî, *el-Mu'cem*, “vesvese” md.

Buhârî, “Fezâ'ilü'l-*Qur'an*”, 14.

Ebû Dâvûd, “Edeb”, 98.

Mâtürîdî, *Âyât ve süver min Te'vilâti'l-*Qur'an** (nşr. Ahmet Vanlıoğlu – Bekir Topaloğlu), İstanbul 2003, s. 128-130.

Nas Suresi'nin Sözdizimi Üzerinde Bir Deneme

Mevdudi, Ebu'l-Ala, Tefhimu'l-Kuran, c. 7, İstanbul, 2005, s. 313 vd.

Fahredden er-Râzî, *Mefâtîhu'l-ğayb*, XXXII, 197-199.

Şevkânî, *Fethu'l-kadîr*, V, 518-519.

Polat, Emanullah“Felak ve Nas Sureleri Bağlamında Sihir Mefhumu“, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Kış-2015 Cilt:14 Sayı:52 (203-220).

Yaşaroğlu, M. Kamil, DİA, „Nas Suresi“, cilt 32, s. 392 vd.

Yasdıman Demirdöven, Necla, „Felak ve Nas Surelerinin Kavram ve İ'rab Açısından Tahlili“, Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 7, Sayı 13, Yıl 2020, s. 1 vd.

İbrâhim Ali es-Seyyid Ali Îsâ, *Fezâ'ilü süveri'l-Çur'âni'l-Kerîm*, Kahire 1421/2001, s. 414-437.